

І. ВДОВИЧИН (Львів)

Ю. ЛИПА: ПОЛІТИКО-МИСТЕЦЬКЕ БАЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ СВОБОДИ ОСОБИ

Юрій Липа народився у 1900 р. в Одесі. Мабуть, тому в його уяві Україна була передусім причорноморським простором. Це відчуття Ю. Липа і перетворив на чітку історіософічну концепцію, висловлену у праці з характерною назвою: «Чорноморська доктрина».

Появу Юрія Липи можна вважати голосом націоналістичного покоління українців «донцовського типу». Висловлене ним носилося в повітрі, формування нової української людини на ґрунті волонтаристичного активізму, на ґрунті віри в ресурси власного «я» було повсюдним. «Покоління Юрія Липи, виховане “Літературно-Науковим Вістником”, вважало своєю місією демонтаж внутрішнього малоросійства та формування української структури духу – цьому була присвячена і вся творчість Юрія Липи» [12, 214]. Однак Ю. Липа як мислитель із самобутнім світоглядом на певне коло питань намагався дати

власну відповідь, яка може і не збігалася з думкою Д. Донцова чи інших мислителів націоналістичного напрямку, та засвідчувала атмосферу інтелектуального пошуку і змагання, властиву тогочасній українській політичній думці, непідконтрольній радянському тоталітаризму. У 1938 р. виходить друком праця Ю. Липи «Призначення України», у якій автор присвячує Д. Донцову лише кілька абзаців, але доволі гострих: «Книжка Донцова “Націоналізм” є блискучою ліричною реакцією на пасивність українців, без глибшої української синтетичної думки. Це властиво, інтернаціональний націоналізм, дуже подібний у своїй концепції до марксизму [...] Тепер, коли Москва почала будувати тип “совіцької людини”, Донців не має в собі нічого до протиставлення їй “української людини”: його роля не є ролю конструктора» [5, 260]. У цих словах чітко простежується основна світоглядна проблема українського націоналізму, який базується по суті на ліберально-демократичних засадах, втілюючи їх у розбудову громадянського суспільства української спільноти, плекаючи людську індивідуальність і свободу, декларував критику демократії, лібералізму, тоді як більшовицький тоталітаризм надживав гаслами свободи і демократії, ігноруючи їх у найрізноманітніші способи, але отримував політичні переваги.

Український вчений О. Гринів, аналізуючи ідеї Ю. Липи, наголошує на основному, з його точки зору, у світоглядній спадщині мислителя – доконечно підтримувати належний рівень моральної напруги, гармонійно поєднувати енергію збудженої одиниці з енергією усієї нації. «Кожен повинен працювати для України так, як вміє найкраще» – така основна заповідь Юрія Липи. Беззастережне захоплення чужим досвідом призводить до «самокалічення». Найбільше шкоди завдає мавпування російського «взору». Звільнення від комплексу малоросійства – це питання майбутнього української нації. Малоросійство завше зверталось більше до шлунка, ніж до серця. Воно залишалося, зазвичай, на сьогоднішніх потребах [3, 53].

Успішно протистояти тоталітаризму можна тільки означивши його тоталітарну суть і свою принципову відмінність в усіх сферах. Український націоналізм рятувала його культурна спрямованість, розуміння важливості духовного, нематеріального, ідеального, основного, що забезпечило просування людини шляхом від варварства до цивілізації. Тимчасом, як більшовицький і нацистський експерименти були спрямовані на зворотний шлях еволюції – до варварства.

Певні розбіжності у поглядах мислителів, які стосувалися націоналістичного напрямку, відзначають також інші дослідники, що засвідчує насамперед відсутність єдино правильної думки, яку повинні усі поділяти, природність ідейних пошуків, інтелектуальної свободи. «Різні підходи до втілення національної ідеї знаходимо у таких яскравих постатей, як Д. Донцов, Є. Маланюк, О. Ольжич, Ю. Липа» [2, 241].

Для покоління 20–30-х років ідея державної самостійності на тлі програних Національно-визвольних змагань 1917–1920 рр. була центральною, та не меншої уваги надавали питанням внутрішнього сенсу цієї держави, власне становища людини в державі, її ціннісних, моральних пріоритетів, цілком слушно розуміючи фундаментальне значення морально-етичних засад у процесі самореалізації потенційної свободи особи. Ю. Липа писав: «І коли маємо говорити про найвищу єдність Українців, єдність не сумаричну, не доктринальну чи етнографічну, то передусім мусимо знайти дорогу до свого Великого Збірного Українця. І то знайти в сучасності» [9, 20]. Очевидно, що підхід неоднозначний, складно визначити суть цього ідеалу і тому він майже відразу уточнює: «“Окислителі” поступають, як гістичні діти, що готові нищити все довкола себе, з таким трудом здобує батьками, бо немає того, що мають діти далеких чи близьких сусідів» [9, 21]. Як бачимо, він не закликає до емоційної дії, за якою немає конструктиву. Лише у самостійній діяльності особи, чи то на полі інтелектуальному, чи мистецькому, чи на полі творення матеріальних цінностей, він вбачає єдино можливий варіант розвитку «української людини» як людини, вищою цінністю для якої є внутрішня незалежність і можливість свою свободу самореалізувати. Ю. Липа не відносить формування особи, здатної до самореалізації свободи на період після здобуття незалежності, навпаки, така особа має передувати творенню держави, і на його думку вона вже окреслилась у своїй позитивній дії. «Погляньмо в силуетки довкола, в тих, що приймають життя в його цілім трагізмі і вірі, а однак мовчазні, спокійні, витривалі: недавно армія, тепер церква, кооперація, еміграція, сучасне село, нове місто, [...] Їх зусилля – то прості, щоденні зусилля, вони самі тільки люде – прості, щоденні люде. І власне в тих людях і є проста людська сила, що в ній Українець знайде рівновагу для себе» [9, 24].

Саме у цьому сенсі українського націоналізму – самодіяльність індивіда, класична ідея лібералізму – крок уперед в невідомих обставинах може зробити тільки конкретний індивід завдяки власній ініціативі, одночасно наголошуючи на надзвичайній неефективності цих зусиль без певних політичних і соціальних інститутів, що теж не суперечить лібералізму. Лібералізм є доктриною про роль держави у забезпеченні свободи особи, а не доктриною заперечення держави чи інших інститутів, якщо вони в принципі не відкидають право людини на свободу через пряме заперечення такої ідеї, чи її практичну реалізацію.

Як людина творча, поет, Ю.Липа у багатьох випадках звертається до літератури і насамперед – до творчості Т. Шевченка. Духовність Т. Шевченка Ю. Липа вважає такою, що найточніше відображає українську ментальність, оскільки в нього поруч з світоборчим, є мотив найбільшої відданості родині «як раю на землі». Це те, чого не розуміють російські чи німецькі інтелектуали, виховані на засадах громадизму [2, 243]. Ю. Липа, виходячи із вчення К. Юнга про архетипи, виводить міфи українців з законодавства, звичаїв, ритуалів. Однак характерним у даному випадку є те, що «українські міти є переважно щоденні, не святочні, як у інших старих рас. Часто вони вже стали підсвідомими (як пошана до жіночості, в жінок міт сексуальної чистоти)» [6, 151]. Загалом, для Ю. Липи, як і для усієї націоналістичної думки, було характерним звернення до особистості індивідуальної, здатної творити світ, а не прагнути спожити набуті іншими матеріальні багатства. Аналізуючи погляди Ю. Липи з цього питання, відомий вчений М. Гнатюк зазначає: «У своєму широко відомому “Нарисі історії українсько-руської літератури до 1890 року” Іван Франко писав: “Бо все-таки історію літератури творять переважно визначні творчі одиниці, що підносяться понад загал, нераз відгадують його стремління, а іноді показують його нові шляхи розвою”» [2, 244].

Та водночас, високо цінуючи творчий процес, ні Ю. Липа, ні інші мислителі, співзвучного ідеологічного напрямку, не вважали творчість притаманною обраним, навпаки, основне завдання вбачали у якомога ширшому проникненні ідеї творчості як природного стану людини у свідомість українського суспільства, формування його як суспільства вільних людей. Бо кожна сфера діяльності вільної людини є творчість, самодіяльність, самоакція. У контексті таких тверджень надзвичайно важливою є невелика праця Ю. Липи «Українська доба». Він звертає увагу на окреслену проблему, пишучи: «Той мірник не мавби бути чимось, що приголомшує і нівелює індивідуальність, мусівби, навпаки, давати тій індивідуальності побудження до зусиль, до енергії, навіть, до морального переродження» [9, 19-20].

Аналізуючи суспільну свідомість українців, Юрій Липа зазначав, що для них чужим є релігійний фанатизм, спроби нав'язати комусь свої погляди і переконання. Тому ні законодавство, ні практика, за винятком періоду запровадження християнства, не знає ні переслідування за віру, ні гоніння на представників інших релігій. Релігія для українців, за Ю. Липою, це перш за все – моральний світогляд. Не можна собі уявити Україну, як Візантію чи Балкани, тереном жорстокої війни фанатичних сект. Щодо суспільного життя для українців характерний моральний фанатизм у прагненні до справедливості [1, 247]. Ю. Липа зазначає: «В кожному разі для характеристики українських генеральних ідей треба пам'ятати про стремління української одиниці до особистої свободи і про моральність провідників, про вроджені здатності мас і груп до міцної власної організації» [6, 161]. Очевидна значна компліментарність щодо українського суспільства, та водночас такі роздуми підкреслюють суспільно-політичні ідеали мислителя – підтримка свободи особи, моральності влади, громадянського суспільства.

Ю. Липа постійно прагне засвідчити морально-етичний вибір, якого слід дотримуватись у процесі творення державності: «Війни за справедливість цілком відповідають натурі Українця, ними є його сучасна війна вже в ХХ ст. Це однак війни не тільки за право жити власним продуктивним життям, але й за новий моральний порядок, вищий від теперішнього порядку» [11, 7].

Самореалізацію свободи особи Ю. Липа мислив не лише в моральних категоріях, він був свідомий також важливості формування відповідного інституційного механізму як певної системи управління, і права. Дослідник Т. Андрусак, розглядаючи правові погляди мислителя відзначив, що Ю. Липа чітко розмежовував поняття «право», «закон» і «держава» та, ілюструючи процес їх зародження і розвитку, не вбачає між ними прямої зв'язку. І що важливо, на думку Ю. Липи, правові уявлення формуються, зумовлюючись доцільністю впродовж усього процесу існування певної спільноти. Ці уявлення формуються у вигляді певних норм, які сприймаються спільнотою як обов'язкові до виконання. При цьому правові норми ніколи не можуть суперечити моральним, а тільки доповнюють одні одних. Цей процес мислитель аналізує на прикладі чумацтва [1, 248]. Для кожного виду чи етапу діяльності, чи то виїзд з дому, чи зупинка в дорозі, чи сам рух чумацтво має свої освячені віками звичаї, «закони». І суворе дотримання цих норм контролюється самими ж чумаками. Основою цих норм, звичаїв, «закону» є солідарність і доцільність. «Валка йшла через свої і чужі землі, кермована власними законами; вліпаних розбійників судила сама й власними силами виконувала навіть присуд смерті» [6, 90]. Ю. Липа погоджується в даному контексті з визначенням закону, що його дає Федір Щербина в своїй книзі «Нариси українських артілей» (1880): «Це форми, вибрані шляхом буденного історичного досвіду й традицій. Це – одвічні народні звичаї, передавані з роду в рід, з покоління в покоління, від батьків до дітей, форми, що їх достосовано до загального розвою життя. Чесне слово, раз зложена обіцянка, предківські обичаї, передання старовини є тут позитивним законом» [6, 89].

Ю. Липа поділяє традиційний для української політичної думки погляд на суспільство як сукупність самодіяльних громад, які вирішують соціально-економічні та культурно-освітні завдання без вказівок держави. Аналізуючи можливості і перспективи українців, Ю. Липа, не заперечуючи цінності й значущості кооперативного руху, приватної ініціативи, розвитку преси тощо [1, с. 250], водночас застерігає, що в умовах чужих держав «кожний розчерк пера законодавця збоку може знищити цілком усі сподіванки на розвій власної кооперації, так само таке ж законодавство завжди потрапить, коли не знищити, то принаймі стримати біг українського, капіталізаційного процесу» [10, 6].

У своїй праці «Розподіл Росії» Ю. Липа, аналізуючи негативні тенденції, які простежуються в суспільній свідомості та державній практиці, наголошував, що «вилікувати з цього Московію і інші народи із здеформованим правним світоглядом може тільки вільний труд, дуже тверде право власності і відповідне до того законодавство» [7, 43]. Завдання держави полягає у створенні «невидимих будівель», однією з яких є законодавство. Законодавство, яке б відповідало правосвідомості народу і уможлиблювало самореалізацію як окремого індивіда, так і спільноти в цілому. Законодавство як вияв державності. Саме так треба розуміти слова Ю. Липи: «Ніякий індивідуалізм українців не сміє вийти поза межі групи, межі звичайності. Провідник українських людей – це їх висловник. Він не накидає їм своїх фантастичних експромтів і не екцитує екстатичними видивами, як це є в людей номадського кола» [6, 218]. Він підтримує скептичне ставлення М. Вебера до харизматичної моделі владарювання. І теж, відповідно до ідей М.Вебера, надає перевагу раціональній моделі врядування, в межах якої, не заперечуючи особистої ініціативи, таке правління надає перевагу управлінню, в якому функції влади мають бути сталими і керуватися правом, а сфера дії людей, наділених владою, повинна бути чітко визначеною.

Виходячи з таких засад, Ю. Липа вважав за ненормальне обмежувати можливості особи керувати своїм життям у приватній сфері, обмежувати можливості для вияву власної ініціативи. Тому, аналізуючи становище селянства в Російській імперії, його правовий статус, Ю. Липа підкреслює, що селянська реформа 1861 р. була «одним із найполохливіших законодавчих посувів царату» [7, 17]. Потрібно було, на думку Ю. Липи, визволити селян-кріпаків і визнати вагу «правної особи» за кожним селянином. Він надзвичайно детально зупиняється як на механізмі здійснення даної реформи, так і на далеких її наслідках, з чого цілком очевидно є його прихильність до ідеї самореалізації особою свободи та переконаність у можливостях вільної людини керувати власним життям. На його думку, звільнення селян на засадах

особистої та економічної свободи, надання їм можливості для самостійної діяльності, мало б виключно позитивні наслідки. «Це дало б підставу до розвою індивідуальних сільських господарств на здорових основах. На землі осілися б тільки ті, що своїм трудом і охотою змагали б того. Решта пішли б до промислу, що саме почав розвиватися. Повстав би натуральний, а не штучний добір селянства. [...] Та царат не допустив до того, щоб витворилася кляса свідомих хліборобів і то на особистім, загально-цивільнім праві. Законодавство 1861-го року обмежило особисте право селянина “сільським обществом” (щось, як “община”). Селянське право власності було обмежено “неодчуждаємостью” земельних приділів: селянин підлягав спеціальним сільським установам і селянському законодавству. Він не був повноправним громадянином. Держава трактувала його, як неповнолітню дитину, не ошаджуючи йому і тілесних кар. Це штучне відділення селянства від цілого населення Росії мало на меті державний догляд над продуктивністю села. Держава не хотіла зостатися без збіжжя і тому пильнувала хліборобів, зігнавши їх у “общества”. Солодкава романтична думка про вічно тривалу сільську общину сталася підвалиною ідеології не тільки урядових кіл, але навіть деякої частини опозиційного суспільства. Проти общини і взагалі свого неповнолітства не вільно було селянинові бунтуватися» [7, 17-18].

Як ми бачимо, Ю. Липа не підтримував ідею прогресу будь-якою ціною, сутнісним для нього було забезпечити свободу особи, можливість для вияву її власної творчості. Це було вагомою причиною для критики більшовиків, які повернулися до ситуації, що спостерігалася перед 1906 р., ба навіть погіршили її, оскільки статус селян у колгоспі гірший ніж в общині. У нім недопустима навіть обмежена приватна ініціатива. Всі можливості для розвитку виключені, оскільки державна плановість не зважає на місцеві умови і колгоспи позбавлені права вільно продавати свою продукцію. Радянська система не зацікавлена у зміні існуючого стану з огляду на те, що вільне селянство під жодним оглядом не підтримувало б існуючої системи [1, 252-253].

Будуючи сьогодні суверенну, демократичну, правову державу в Україні, необхідно пам'ятати слова Ю. Липи: «Єдина правда, що є, це – дивитись у себе, бути самим собою, ставати самим собою» [4, 147], бо «Європеїзм, західність, як метода, засоби, шукання свого я, але ставання собою – як мета» [4, 148]. Пам'ятати ці слова на нинішньому етапі української історії не менш важливо, ніж у ті буремні роки, коли довелося жити і працювати Юрію Липі [1, 255].

Ю. Липа, усвідомлюючи складність становлення умов, сприятливих для самореалізації свободи особи, наголошує на внутрішньодуховних чинниках, чи не основною серед яких є моральна міцність, опірність до сумнівів у здатності людини бути собою, самостійно орієнтуватись у складності буття, за основу обирати дійсність, змінювану власними зусиллями. Він прагне скріпити опірність людини, а тому заперечує претензії на абсолютну істину, право на домінування, зверхність, як такі, які є методологічно помилковими. «Метода духовного “окислювання” – знана. Береться, яко абсолютну правду, якусь абстракційну доктрину, порівнюється з живим організмом і, не узнаючи його органічності, картається й карається до схочу» [9, 22]. Ю. Липа, застерігаючи від таких небезпек, закликає до морального скріплення, єдино здатного надати особі силу зберігати самостійність: «І перше, що потрібне в методі боротьби з духовною кислотою, це узгодження усієї сили і слабкості людської натури. Коли говоримо про людину, то треба брати під увагу і вагу всіх її людських прикмет і ситуацію, що в ній вона перебуває. В атмосфері духовної кислоти не тільки важко знайти гідність одиниці, – затрачується в тому “окислюванню”, навіть, потрібна духовна традиція» [9, 22-23].

Особиста ініціатива, відповідальність є основним, на думку Ю. Липи, у процесі самореалізації свободи особи, чи йде мова про приватне життя, чи про масштабні історичні події: “Хто знає, може, той вартовий старшина, що вночі полінувався пірватися до польового телефону, завинив найбільше у відступі цілої армії?” Це є, власне, найхарактерніший вислід того ревізійністичного неспокою, що закиди виновности в історичній події перекладають уже на щоденних людей і майже щоденну їх діяльність. ... Раптом стає виразним, що великі речі зв'язані з характером людей, які ті речі виконують, а не з їхніми програмами» [6, 211-212].

Як і для переважної більшості українських мислителів тієї пори, для Ю. Липи одним з важливих було питання, як узгодити цілком очевидне право й обов'язок особи на самореалізацію свободи з необхідною та очевидною потребою скоординованої дії, яка неминує скоує свободу особи. Таку дилему він прагне вирішити традиційним для себе шляхом пошуку моральної складової, спираючись на історичну традицію українського суспільства.

Ю. Липа, прагнучи посилити здатність українського суспільства до самоорганізації, наголошує на традиції об'єднань, покликаних вирішувати ті чи інші завдання, значущі для спільноти й окремої особи, і таким чином – спроможних формувати відповідні інституційні механізми реалізації свободи особи.

Крім цього, на думку мислителя, у процесі майбутнього державного будівництва необхідно брати до уваги те, що «власне українці мають вроджені здібності – тривало репрезентувати і висловлювати свою асоціацію. В тім їх сила. Придивімося до пересічного українця в його зіткненні з західним індивідуалістським ривалізаційним (такий, що змагається) життям міст. Він звик, до асоціації, групи, і то часто родинного характеру, і лишень так може дати максимум енергії і тривалості праці та продуктивності. Можливо, що й так охоче підтримуваний сусідами міф про “вроджену недержавність” українців повстав з обсервації українців, які діяли поза групою, асоціацією» [6, 179].

Не з усім можна погодитись у цих роздумах Ю. Липи. На наш погляд, він все ж недооцінює проблему лідерства, стверджуючи: «Манія великості є безбожна, смішна і небезпечна. Не від неї починалися великі будівлі людства, а від скромности і послуху. Недарма стверджує це історик, описавши насамперед високий моральний рівень і скромність римлян. (Ростовцев)» [6, 248]. Слід зважати на те, що і такі твердження Ю. Липи перш за все були спрямовані на критику ідеї одноосібної диктатури, здатної заперечити свободу особи: «Варто приглянутися до сучасної політики західних українців. Занепадають там усі спроби фюрерства. Ці спроби кінчаються найчастіше тільки створенням ще однієї асоціативної групи в українським суспільстві, а ідеологічно цікаві ідеї по частинах присвоюють собі інші суспільні групи. Не в російського типу орді і

не в змеханізованій по-німецьки масі, можуть висловити себе українці, лишень у традиційних і міцних групах. Добровільне об'єднання тих груп коло одного суспільного явища чи засади – то є сила українського суспільного життя, підстав його організації. Тому одиниці, що самохіть виходили з груп, своїм повадженням підкреслюють тільки силу і тривалість груп» [6, с. 219].

Ю. Липа постійно роздумує над шляхами гарантування людської свободи, які водночас не перетворили б цю свободу на саморуйнівну як для самої людини, так і для цивілізаційно-культурного простору, єдино в межах якого вона (свобода особи) і може самореалізуватись. «Зусилля одиниць є великі, як і живую є віра у власне призначення, власну путь. Чим же є в тім путі окрема людська одиниця? Може, це відчув Франко, коли назвав себе і свою велику творчу індивідуальність тільки сторожовим собакою, що гарчить на сторожі своєї раси? Чи нема в тому надлюдської радості бути висловником чогось тривалішого від нужденного короткого людського життя? Мимоволі тиснуться образи з Біблії, цієї книги мудрості народів» [6, с. 249].

Заклики до моральних чеснот не були закликом до того виду пацифізму, який часто є демонстрацією слабкості, і власне створює чи не найбільш провокуючі підстави для агресії. У 1941 р. Ю. Липа пояснив поразку Визвольних змагань 1917– 1921 рр. романтичним сепаратизмом «українських інтелігентів XIX-го і XX століття», метою якого було «змагання до культурної самостійності України», а не до державної незалежності [8, 63].

Утім, незважаючи на усі розбіжності, український націоналізм формував ідею державності передусім у напрямку творення духовних та інституційних механізмів необхідних для забезпечення свободи людській індивідуальності, вільній і діяльній, суб'єкту, не тільки спроможному осмислено визначити власну долю, а й забезпеченого певним інструментарієм – моральним, інтелектуальним, процесуальним та інституційним, а не об'єкта зовнішнього маніпулювання, чи то через очевидний примус, чи то через витончене маніпулювання. Водночас слід доволі обережно підходити до будь-яких однозначних оцінок стосовно домінуючого психологічного типу поведінки. Вагома роль культурного усамостійнення України є незаперечною, бо саме вона надає сенс державному усамостійненню, робить його позитивно-творчим, таким, що сприяє не тільки економічному поступу України, а й поступу людського духу загалом, через поглиблення його індивідуалізації, набуття нових форм самовираження.

1. Андрусак Тарас. Правові погляди Юрія Липи / Тарас Андрусак // Юрій Липа: голос доби і приклад чину: Збірник наукових праць. – Львів, 2001. – С. 245-254.
2. Гнатюк Михайло. Національна ідея у літературі (Іван Франко і Юрій Липа) / Михайло Гнатюк // Юрій Липа: голос доби і приклад чину: Збірник наукових праць. – Львів, 2001. – С. 237-244.
3. Гринів О. Юрій Липа – творець української "імперської" концепції / Олег Гринів // Юрій Липа. Збірник статей і матеріалів, приурочених 100-літньому ювілею з дня народження Юрія Липи. – Івано-Франківськ: Факел, 2000. – С. 46-55.
4. Липа Ю. Бій за українську літературу / Юрій Липа. – Варшава: Народний стяг, 1935. – 151 с.
5. Липа Юрій. Призначення України / Юрій Липа. – Львів: Хортиця, 1938. – 305 с.
6. Липа Юрій. Призначення України. – 2-ге незмінене вид. / Юрій Липа. – Львів: Просвіта, 1992. – 270 с.
7. Липа Юрій. Розподіл Росії / Юрій Липа. – Київ; Одеса; Севастополь та ін.: Держвидав України, 1941. – 116 с.
8. Липа Юрій. Розподіл Росії: з 28 схемами і 1 мапою в тексті / Юрій Липа. – Нью-Йорк: Howells, 1954. – 116 с.
9. Липа Юрій. Українська доба / Юрій Липа. – Львів: Український стяг, 1936. – 24 с.
10. Липа Юрій. Українська раса / Юрій Липа. – Варшава, 1937. – 13 с.
11. Липа Юрій. Чорноморська доктрина / Юрій Липа. – Варшава, 1940. – 124 с.
12. Сварник Галина. Юрій Липа і Дмитро Донцов крізь призму особистих і творчих взаємин / Галина Сварник // Юрій Липа: голос доби і приклад чину: Збірник наукових праць. – Львів, 2001. – С. 213-228.

SUMMARY

Vdovychyn I. Y. LYPA: POLITICAL AND ARTISTIC VISION OF THE IMPLEMENTATION OF THE INDIVIDUAL'S FREEDOM

The world-viewing principles of the opinions of the Ukrainian master and thinker Yuriy Lypa on the implementation of the individual's freedom are analyzed. First of all Yuriy Lypa's opinions on the set of instruments which allow to guarantee the efficiency of freedom are considered. The attention to the ideas of personal actions as a basis of freedom is paid. Lypa's attitudes to the democratic procedure are analyzed, the conclusion that the thinker supported the idea of forming independent Ukraine as a law-governed state is made. Also that significant role which is emphasized by Y. Lypa in the process of the implementation of the individual's freedom to draw attention to the independence of Ukraine as just such kind of progress gives sense to the state independence, makes it positive and creative which fosters the step of the individual's freedom in general by deepening the individualization of individual's existence providing simultaneous constructional character of freedom is researched.